

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України
щодо захисту прав осіб від порушень, пов'язаних із недотриманням
розумних строків під час досудового розслідування фактових справ»
*(реєстр. № 10174 від 23.10.2023 р.)**

Метою законопроекту визначено «забезпечення здійснення досудових розслідувань у фактових справах у розумні строки».

У зв'язку з цим пропонується внести до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) такі зміни: 1) виключити можливість багаторазового подовження строку здійснення досудового розслідування злочину до моменту повідомлення особі про підозру; 2) встановити, що лише у випадку наявності об'єктивних обставин, пов'язаних з умовами воєнного стану, які унеможливають здійснення досудового розслідування злочину до моменту повідомлення особі про підозру у строк, зазначений у частині другій статті 219 цього Кодексу, вказаний строк може бути продовжений неодноразово слідчим суддею за вмотивованою постановою прокурора на строк, встановлений пунктами 2 і 3 частини четвертої статті 219 цього Кодексу.

Підтримуючи удосконалення кримінального провадження та оптимізацію виконання його завдань, вважаємо за потрібне зазначити таке.

1. Строк досудового розслідування обчислюється з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань або винесення постанови про початок досудового розслідування в порядку, встановленому статтею 615 цього Кодексу, до дня звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотанням про закриття кримінального провадження або до дня ухвалення рішення про закриття кримінального провадження.

Максимальні строки досудового розслідування до повідомлення особі про підозру встановлені частиною другою статті 219 КПК України, а правила продовження строків досудового розслідування – статтею 294 КПК України.

Вжите в частині першій статті 294 КПК України слово «неодноразово» вказує на можливість звернення до слідчого судді із клопотанням про продовження строку досудового розслідування *до повідомлення особі про підозру*, по мірі необхідності (у разі неможливості встановити особу підозрюваного, отримати докази тощо). Це може бути продовження строку на місяць, два, шість, тощо – за наявності підстав у прокурора, які він обґрунтовує перед слідчим суддею.

У рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Меріт проти України» від 30.03.2004 року Суд зазначив, що відлік перебігу розгляду кримінальної справи для вирішення питання щодо його «розумності» у сенсі частини першої статті 6 Конвенції (*Європейської конвенції з прав людини*) починається з моменту виявлення ставлення державних органів до особи як

до підозрюваного або як до обвинуваченого у вчиненні злочину (тобто з моменту повідомлення про підозру).

Обмежувальною нормою для органів досудового розслідування є частина четверта статті 294 КПК України, що передбачає максимальний строк усього досудового розслідування: строк досудового розслідування злочину може бути продовжений до трьох місяців, якщо його неможливо закінчити внаслідок складності провадження, до шести місяців – внаслідок особливої складності провадження, до дванадцяти місяців – внаслідок виняткової складності провадження (тобто в будь-якому випадку максимальний строк продовженого досудового розслідування становить 12 місяців).

Таким чином, логіка цієї норми є такою: чим більшим є строк досудового слідства до повідомлення про підозру, тим меншою є можливість продовжити його після спливу двох місяців із дня повідомлення особі про підозру.

Виключення слова «неодноразово» із частини першої статті 294 КПК України не змінює підходи до граничних строків досудового розслідування і водночас може становити ризик сприйняття цієї норми як одноразової можливості використання продовження строку слідчим / прокурором в одному кримінальному провадженні.

2. До КПК України був уведений Розділ IX-1 «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану», і згідно з частиною восьмою статті 615 цього Розділу «у кримінальних провадженнях, в яких жодній особі не було повідомлено про підозру *на дату введення воєнного стану*, строк від зазначеної дати до дати припинення чи скасування воєнного стану не зараховується до загальних строків, передбачених статтею 219 цього Кодексу». Таке унормування, як показала практика, не враховувало випадки початку кримінальних проваджень під час дії воєнного стану (внесення даних до ЄРДР після 24.02.2022 р.) і тому потребувало корегування (про це зазначалося у пропозиціях Дослідницької служби до проекту закону № 9314).

Із метою усунення цієї та інших прогалин були внесені зміни до частини восьмої статті 615 КПК України Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей обчислення строків досудового розслідування в умовах воєнного стану» від 23.08.2023 р. № 3341-ІХ.

Натомість пропоновані у проекті № 10174 зміни до частини восьмої статті 615 КПК *не враховують* її оновлення.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*